

Capitolul 1

Copilăria

1.1 Pământ pe jos și cerul deasupra

Era primăvară. Satul care poartă numele marelui scriitor Ion Luca Caragiale era tăcut, ca o carte închisă, dar fiecare uliță părea o frază neterminată. Acolo, într-o casă modestă, dar plină de speranță, am apărut pe lume. Nu în trandafiri, nici în bumbac, ci în sărăcia simplă care îți lipește praful pe tălpi și greutatea în piept.

Părinții mei erau tineri, oameni simpli și cu suflet mare, pregătiți să mă primească cu dragoste și grijă. La un an și jumătate după mine a venit pe lume Ana, sora mea, cea care avea să fie tovarășa de joacă și umbra mea în toate năzdrăvăniile copilăriei.

Am crescut aproape nedespărțiți. Împreună am explorat lumea – ulițele, curțile, pădurea, gârla – și am strâns amintiri care azi sunt ca firele unui covor țesut cu grijă în sufletele noastre, ce ne leagă pentru totdeauna.

În sat, fiecare casă era o lume, fiecare familie – un mic univers. Pe uliță ne chema mirosul pâinii coapte în cuptor, iar iarna, fumul sobelor desena cerul în dungi cenușii. Ne orientam după el ca după stele – așa știai unde e casa ta, unde e liniștea, unde e mama.

Când se lăsa seara peste sat, parcă și timpul obosea. Nici câinii nu mai lătrau, iar ulițele deveneau cărări de visuri. Fiecare copil se întorcea acasă purtând în buzunare nu doar praf, ci și povești. Noi nu aveam desene animate sau jocuri electronice, aveam amintiri proaspete, încă fierbinți, gata să fie spuse ca niște legende.

Uneori, în serile de vară, bătrânii se strângeau pe bănci și povesteau. Nu vorbeau tare, ci cu glas scăzut, ca și cum ar fi șoptit către pământ. Noi, copiii, ne strecuram în jurul lor, prefăcându-ne că nu ascultăm. Așa am aflat despre oameni plecați de mult, despre război, despre foamete, despre zile când satul fusese plin de cai, fum și gloanțe. Nu înțelegeam tot, dar simțeam greutatea cuvintelor lor. Trecutul încă mai stătea la masă cu ei.

Mama, o femeie simplă, fără carte multă, dar cu sufletul curat, lucra la colectiv. Pleca la câmp când nici nu se lumina bine și se întorcea când apusul soarelui își lăsa roșeața peste sat. Îi vedeam mâinile crăpate, muncite, cu miros de pământ înfipt între degete.

Tata era subofițer la penitenciarul din localitate, un om tăcut, cu pași apăsați și privire care nu se abătea niciodată din drum. Când se întorcea acasă, liniștea era o uniformă invizibilă în jurul lui.

Deși nu avea carte multă, avea simțul responsabilității și dorința de a ieși din sărăcie pentru a le asigura copiilor o viață mai bună. Mereu ne spunea: „Învățați ca să ajungeți cineva, să aveți o viață mai bună“.

Casa în care m-am născut nu avea podea. Pe jos era doar pământ gol, bătătorit de pașii noștri și de sărăcia care nu avea nevoie de tapet ca să se facă văzută. Nu aveam curent electric,

iar serile erau luminate de lampa cu petrol, ca o singură stea domestică, prinsă în propriul ei cer de sticlă.

La acea lumină am învățat să țin creionul în mână, să citesc, să mă gândesc la lumea de dincolo de sat. Lampa pâlpâia uneori, parcă oboșită să ne țină loc de soare, iar umbrele de pe pereți dansau ca niște povești care nu se lăsau scrise.

Mama îmi spunea deseori că sărăcia e ca un nor. „Nu trebuie să-l alungi, trebuie să știi să treci prin el.“ Eu n-o înțelegeam pe atunci. Pentru mine sărăcia nu era rușinoasă; era doar fundalul pe care înfloreau copilăria. Ce aveam era puțin, dar viu: râs, soare, zăpadă, strigăte, joacă. Și era de ajuns.

În localitatea noastră doar o familie avea televizor. Un lux despre care noi, ceilalți, vorbeam în șoaptă, ca despre un lucru sacru. Vara, îl scoteau în curte, îl așezau pe o masă, iar noi, copiii, ne înghesuim pe bănci ca la cinematograful.

Stăteam cuminiți, cu ochii larg deschiși, și urmăream cu sufletul la gură filmele ce se difuzau pe atunci: *Thierry la Fronde*, *Wilhelm Tell*, *Vikingii* etc. Nu înțelegeam lumea adulților, dar înțelegeam eroismul, nedreptatea, lupta. Televizorul era fereastra noastră spre un alt univers, iar firul de antenă semăna cu un fir de speranță întins spre cer.

Deseori plângeam. Nu din neastâmpăr, ci din cauza lipsurilor. La căminul cultural se proiectau filme; 2,50 lei intrarea, atât costa să vezi o altă lume. Pentru alții era o monedă uitată în buzunar. Pentru mine și sora mea, era o fereastră închisă.

Mă lipeam de geamurile sălii, ca un copil de vitrina unui magazin în care nu va intra niciodată. Pe afișe vedeam imagini străine mie și simțeam un nod în gât: nu pentru că nu înțelegeam povestea, ci pentru că nu aveam voie să intru în ea.

Dar viața își are propriile filme – iar unele nu costă nimic, doar respirație. Aveam patru ani și mă jucam cu vărul meu. O minge mică, o groapă plină cu apă de ploaie, în care mama și bunica, cu mâinile asprite, făceau cărămidă pentru a construi o casă mai bună. Nimic periculos în ochii noștri de copii. Mingea a alunecat în apă, iar eu am urmat-o ca într-un joc fără reguli. Apa m-a primit rece, adâncă, precum un pântec care nu voia să mă elibereze. Nu am strigat. Am coborât în adânc.

Îmi amintesc verdele din jurul ochilor mei, ca o ceață. Sunete stinse, pământul curgând în lumină, apoi întuneric. A venit mama alergând, plângând, smulgându-mă din brațele apei cu o forță pe care nu o învățase din cărți.

O vecină, auzind țipetele mamei, a venit și ea imediat, m-a așezat pe pământ și m-a resuscitat. Eu tremuram între viață și moarte, ca o frunză prinsă între două vânturi.

M-am trezit în gust de nămol și lacrimi, cu lumea lipită de mine ca o cochilie umedă. Nu puteam pe atunci să rostesc „viață“, dar o simțeam cum mă trage înapoi, dincolo de apă, dincolo de tăcerea rece.

Deși eram săraci, copilăria era frumoasă, poate pentru că nu știam încă ce înseamnă greutatea, sau poate pentru că bucuria se naște mai ușor în inimile goale.

Copii fiind, ne ascundeam prin pădure, alergam printre copaci jucând hoții și vardiștii, cu respirația tăiată și hainele agățate în crengi.

Hărțile erau improvizate în mintea noastră, iar ramurile erau ziduri, fortărețe, drumuri secrete. Când cineva striga „Te-am prins!“, era ca o sentință spusă în joacă, urmată de râsete care se împărștiau în frunziș. Eram o mică armată desculță, cu genunchii juliți și ambiții fără margini.

Furam piersici și caise din grădinile vecinilor. Nu din răutate, ci din pofta copilăriei. Fructele erau mereu mai dulci când le culegeai cu frica în gât și cu prietenii lângă tine.

Ne strecuram printre garduri ca niște umbre, fugind apoi cu buzunarele pline și palmele lipicioase. Nu conta ce ne aștepta acasă: o muștrare, o palmă, un „ai grijă“. Toate treceau în câteva minute, lăsând în urmă doar gustul verii și râsul zglobiu.

Într-o după-amiază de vară, pe când soarele cobora încet peste sat, eu și sora mea ne jucam „de-a viitorul“ în curtea casei, stând pe o pătură veche. Fiecare își juca rolul pe care îl visa. Ana voia să fie profesoară, iar eu mă vedeam deja medic, cu halat alb și un aer important. În imaginația noastră de copii, totul părea simplu și amuzant.

Am luat o lamă de bărbierit, crezând că un medic adevărat are nevoie de instrumente adevărate. Voiam să arăt că sunt priceput, că pot. Dar într-o clipă de neatenție, jocul nostru s-a transformat într-o sperietură grozavă. Mâna mi-a alunecat, iar Ana s-a trezit cu o tăietură adâncă pe pulpa piciorului. Sângele a început să curgă, și odată cu el, tot curajul meu de „doctor“ s-a risipit. Am izbucnit în plâns și în țipete, iar Ana, speriată, m-a urmat.

Mama, auzind gălăgie, a venit într-un suflet și, cu mâinile ei ferme și pricepute, a înfășurat repede un prosop în jurul piciorului Anei, până când sângerarea s-a oprit. Nu ne-a certat atunci, poate pentru că a înțeles că ne învățaserăm deja lecția.

Anii au trecut, iar noi am crescut, fiecare purtând în suflet amintirea acelei întâmplări. Pe piciorul Anei a rămas o mică cicatrice, un semn discret al „operației“ mele stângace. Dar pentru noi doi, acea urmă nu e doar un accident din copilărie,

ci o poveste. O poveste despre jocurile noastre, despre imaginația fără margini, despre curajul și nepriceperea copiilor, despre dragoste și despre felul în care, uneori, ne rămân pe piele urme ale lucrurilor care ne-au crescut.

Cu noi locuia bunica. O femeie simplă, cu mâinile aspre și pașii mărunți, dar cu o inteligență nativă care nu se învăța din cărți. Nu știa să scrie litere frumoase, dar știa să citească oamenii. Le vedea intențiile în ochi, ca și cum ar fi descifrat cerul înaintea ploilor.

Dormeam cu ea, în camera ei mică, în care mobilierul vechi respira trecutul. Acolo, lemnul trosnea ușor, iar ferestrele lăsau să intre frigul iernii sau parfumul fânului vara. Totul era curat, aproape solemn, ca într-o mică biserică a copilăriei mele.

Bunica avea grijă de fiecare lucrușor ca de un copil: cârpe curate sub sobă, o icoană pe perete, o pernă mirosind a săpun de casă. Nu aveam radio și nici televizor. Aveam doar un difuzor agățat pe perete, o cutiuță de lemn gri cu plasă metalică, care aducea în casa noastră voci din altă lume.

Seara, înainte să adorm, bunica mă pune să ascult emisiunea „Noapte bună, copii”; poveștile acelea pluteau în aer ca niște păsări de smoală și lumină. Mă culcam cu urechea lipită de pernă, în timp ce vocea povestitorului se strecura până în sufletul meu. Uneori adormeam înainte ca eroul să învingă dragonul sau lupul să se întoarcă în pădure.

Bunica nu spunea multe. Mă mângâia pe cap, îmi făcea semnul crucii pe frunte și rostea încet: „Dormi cu îngerii, mamă”. Mă simțeam în siguranță lângă ea, ca într-un cuib de păsări.

Într-o seară, liniștea s-a rupt. Ploua cu furie. Fulgerul spinteca cerul, iar bubuitul tunetului venea atât de aproape,

încât îți simțeau oasele tremurând. Acolo, în întunericul gros, bunica m-a strâns în brațe, spunându-mi: „Nu te teme, îngerii sunt cu noi. Nu pățim nimic, ascultă povestea de la difuzor“.

Am adormit, iar în miezul nopții un zgomot cumplit a spart liniștea. Ceva greu, ca o căruță răsturnată, a căzut peste noi. Ne-am trezit sufocați de praf și întuneric.

Bunica s-a repezit să aprindă lampa, iar flacăra galbenă a tremurat ca o pasăre speriată. Când lumina s-a stabilizat, am văzut că o parte din tavan dispăruse. Pământ, lut, toate se prăbușiseră peste noi, ca o amenințare venită din cer.

M-am ridicat, făcând ochii mari, cu inima bătând să-mi spargă pieptul. Bunica nu a zis nimic. S-a uitat la mine, a suflat încet ca să curețe aerul din jurul meu și a zis: „Am scăpat. Asta înseamnă că îngerii au fost cu noi“.

M-a îmbrățișat ușor, cu brațele sale subțiri. În casa aceea de pământ, fără dușumea, fără lumină electrică, fără confort, am înțeles pentru prima dată ce înseamnă ocrotirea.

Nu era o casă mare, nu aveam o viață bogată, dar aveam dragostea bunicii, solidă ca un zid, caldă ca focul din sobă. Și eu, copilul acela sărac, mă simțeam mai bogat decât oricine din lume.

1.2. Anotimpurile copilăriei

Copilăria mea a avut patru anotimpuri, fiecare cu mirosurile, culorile și minunile lui. Le port și astăzi în suflet, ca pe niște ferestre spre o lume în care totul era mai simplu, mai curat și mai adevărat.

Primăvara venea mereu cu o forfotă blândă, ca o promisiune. Așteptam cu nerăbdare sărbătorile de Paște, când casa noastră se umplea de mirosuri dulci, venite din cuptorul în

care mama cocea prăjituri și cozonaci. Era o magie anume în felul în care frământa aluatul, iar noi o priveam cu ochi mari, știind că urma să vină ceva bun.

De Paște, mama mă îmbrăca frumos, cu pantaloni scurți și cămașă albă, ca pe un copil care merită să fie văzut. Mă ținea de mână, iar sora mea ne urma.

Mergeam împreună la biserică, într-un ritual care semăna cu un drum inițiativ. Trecerea pe sub masa din biserică era pentru noi un ritual magic, un moment în care simțeam că devenim mai curați și mai buni, o renaștere în miniatură. Ieșeam de acolo cu fruntea limpede, convinși că și anul care vine ne va păstra în viață. Lumea mirosea a tămâie, a ouă roșii, a iarbă reavănă.

Îmi amintesc cum îmi tremurau genunchii, nu de frig, ci de emoție: eram mic, dar simțeam că toate privirile, toată credința satului treceau pe lângă mine. Așteptam cu nerăbdare să ajung acasă, să caut oul fermecat cu care să particip la concursul organizat pe uliță și să sparg ouăle copiilor din sat.

Vara o trăiam desculț, în libertate, vacanță mare, apă și soare. Pământul era numai al nostru, rece dimineața, fierbinte la prânz, blând seara. Îl simțeam în tălpi ca pe o hartă secretă: fiecare pietricică, fiecare șanț, fiecare urmă de animal rămâneau imprimate ca o ștampilă.

Învățasem să alerg fără să mă uit pe unde calc, satul îmi recunoștea pașii și mă îndruma spre casă.

Porneam cu copiii desculți la gărlă, locul unde se petreceau toate aventurile noastre. Ne scăldam, pescuiam, ne băteam recordurile la sărituri în apă și uitam de timp.

Orele treceau ca secunde, iar seara, când mama mă vedea venind fleșcăit și obosit, mă aștepta în prag cu o „altoială“

pe care o primeam cu resemnare, știind că a doua zi urma să fac exact la fel.

Cu vărul meu Nelu, am trăit una dintre cele mai amuzante pățanii: la gărlă pescuia cu mâna, expert cum era, și într-o zi s-a lăudat că a găsit o scorbură cu un pește uriaș. L-a scos... dar nu era pește, ci un șarpe încolăcit! Am fugit prin apă zbie-rând, apoi am râs până ne-au durut burțile.

După ploile calde, alergam prin bălți cu picioarele goale și priveam cerul cu uimirea copiilor care cred că lumea e mereu nouă, iar când apărea curcubeul, tot satul părea mai frumos, mai curat, ca un tablou proaspăt spălat de ploaie.

Pe ulița satului, jucam tenis de câmp cu prietenii, folosind rachete făcute din funduri de lemn. Ne imaginam că suntem pe cele mai mari arene ale lumii, iar strigătele noastre răsunau printre case ca o adevărată competiție sportivă. Joc, vis și libertate – toate împletite în praful drumului.

Toamna venea mereu cu un amestec de melancolie și un nou început. Frunzele cădeau, vegetația se pregătea de somn, iar noi ne pregăteam de școală. Părinții ne cumpărau uniforme, ghiozdane și toate cele necesare.

Îmi amintesc mirosul de caiete noi și emoția probării uniformei, de mama care îmi netezea gulerul hainei și tata care mă privea mulțumit. Dar cea mai mare bucurie era revederea colegilor; zarva din curtea școlii, poveștile spuse cu gura plină de entuziasm și sentimentul că începe o etapă nouă și frumoasă.

Mergeam cu bunica în pădurea din sat la cules de ciuperci, vinețiori și gălbiori, pe care mama îi pregătea în așa fel încât ni se păreau mai buni decât orice tocăniță sau friptură pe care o găseai la cea mai bună cârciumă.